

KPG

Kazimierz Wlazło

Aneta Guza-Wójtowicz

OCHRONA OSÓB STARSZYCH PRZED PRZEMOCĄ

Praktyczny poradnik

Stan prawny: 2026

apl. radc. **Wiktoria Korycka**

WPROWADZENIE

Przemoc w rodzinie wobec osób starszych stanowi jedno z najpoważniejszych, a jednocześnie najmniej ujawnianych zjawisk społecznych. Problem ten ma charakter powszechny i występuje niezależnie od statusu materialnego czy poziomu wykształcenia rodziny.

Szczególne trudności w identyfikacji przemocy wobec seniorów wynika z faktu, że bardzo często nie przybiera ona formy fizycznej, lecz psychiczną lub ekonomiczną. W konsekwencji bywa bagatelizowana zarówno przez otoczenie, jak i same ofiary.

Jednocześnie należy podkreślić, że choć opieka nad osobami starszymi często wiąże się z dużym obciążeniem – w szczególności w przypadku demencji, choroby Alzheimera czy znacznej niesamodzielności – jej wykonywanie pociąga za sobą określone obowiązki, a ich naruszenie może skutkować konsekwencjami prawnymi.

- *Zjawisko przemocy wobec osób starszych jest w dużej mierze niedoszacowane – wiele przypadków nie jest zgłaszanych ze względu na zależność ofiary od sprawcy oraz obawę przed konsekwencjami.*

CZYM JEST PRZEMOC DOMOWA?

Pod pojęciem przemocy domowej należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej.

W szczególności są to działania:

- narażające osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność,
- powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym,
- ograniczające dostęp do środków finansowych lub samodzielności ekonomicznej,
- naruszające prywatność lub wywołujące poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia.

➤ *Przemoc to nie tylko działanie – to także zaniechanie*

➤ *Przemoc może mieć charakter fizyczny, psychiczny lub ekonomiczny*

DOSTĘPNE ŚRODKI OCHRONY PRAWNEJ

I. Procedura „Niebieskiej Karty”

Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje działania podejmowane przez instytucje w przypadku podejrzenia przemocy domowej. Wszczynana jest przez uprawnione podmioty, takie jak Policja czy ośrodki pomocy społecznej.

Procedura ta stanowi jeden z kluczowych instrumentów ochrony osób doznających przemocy.

Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”. Następnie:

- przeprowadzana jest wstępna diagnoza sytuacji,
- przekazywany jest formularz „Niebieska Karta – B”,
- sprawa trafia do grupy diagnostyczno-pomocowej.

Grupa ta analizuje sytuację i opracowuje indywidualny plan pomocy, którego celem jest poprawa sytuacji osoby doznającej przemocy oraz zapewnienie jej bezpieczeństwa.

- *Procedury nie uruchamia ofiara samodzielnie*
- *„Niebieska Karta” ~~≠~~ sprawa karna*
- *Celem jest ochrona i pomoc, nie kara*

DOSTĘPNE ŚRODKI OCHRONY PRAWNEJ

II. Zobowiązanie do leczenia odwykowego

W sytuacji, gdy przemoc związana jest z nadużywaniem alkoholu, możliwe jest wszczęcie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego.

Dotyczy to osób, które poprzez swoje zachowanie powodują rozkład życia rodzinnego, zakłócają porządek publiczny lub uchylają się od obowiązków wobec rodziny.

Postępowanie wszczynane jest przez gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, a ostateczną decyzję podejmuje sąd rejonowy.

Sąd może zobowiązać taką osobę do podjęcia leczenia w zakładzie odwykowym.

- *Dotyczy sytuacji związanych z nadużywaniem alkoholu*
- *Decyzję o leczeniu podejmuje sąd*
- *Może być obowiązkowe*

DOSTĘPNE ŚRODKI OCHRONY PRAWNEJ

III. Zakaz zbliżania się i kontaktowania

Osoba doznająca przemocy może żądać, aby sąd wydał zakaz zbliżania się do niej lub zakaz kontaktowania się ze sprawcą przemocy.

Środek ten stosowany jest w sytuacji, gdy zachowanie sprawcy stwarza zagrożenie dla życia, zdrowia lub poczucia bezpieczeństwa ofiary.

Zakaz może obejmować także kontakt za pomocą środków komunikacji elektronicznej, jeśli dochodzi do nękania lub naruszenia prywatności.

- *Zakaz może dotyczyć także kontaktu online*
- *Ma chronić życie, zdrowie i poczucie bezpieczeństwa*

DOSTĘPNE ŚRODKI OCHRONY PRAWNEJ

IV. Nakaz opuszczenia mieszkania

Jednym z najważniejszych instrumentów ochrony jest możliwość zobowiązania sprawcy przemocy do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania.

Sąd może również:

- zakazać zbliżania się do mieszkania,
- zakazać kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną,
- zakazać przebywania w określonych miejscach (np. pracy).

Co istotne, środek ten może zostać zastosowany nawet wtedy, gdy sprawca jest właścicielem mieszkania.

Postępowanie w tym zakresie ma charakter przyspieszony, a orzeczenie jest wykonalne natychmiast.

➤ *Sprawca może zostać usunięty z mieszkania nawet jeśli jest właścicielem lub współwłaścicielem*

➤ *Decyzja może być wykonana natychmiast*

DOSTĘPNE ŚRODKI OCHRONY PRAWNEJ

V. Odpowiedzialność karna

W przypadku gdy działania sprawcy wypełniają znamiona przestępstwa, konieczne jest zawiadomienie organów ścigania.

Do najczęściej występujących przestępstw należą:

- art. 207 k.k. → znęcanie się nad osobą najbliższą,
- art. 191 k.k. → zmuszanie do określonego działania, zaniechania lub znoszenia,
- art. 160 k.k. → narażenie na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia.

Przestępstwa te zagrożone są karą pozbawienia wolności.

- *Przemoc może być przestępstwem*
- *Grozi za nią kara pozbawienia wolności*
- *Można zgłosić sprawę na Policję lub do prokuratury*

DOSTĘPNE ŚRODKI OCHRONY PRAWNEJ

VI. Pomoc instytucjonalna

Istotnym elementem systemu ochrony są instytucje oferujące wsparcie osobom doświadczającym przemocy.

Pomoc obejmuje m.in.:

- wsparcie psychologiczne,
- pomoc prawną,
- informacje o możliwych działaniach.

Dla wielu osób starszych pierwszy kontakt z pomocą odbywa się poprzez telefon zaufania, który umożliwia anonimowe zgłoszenie problemu.

NAJWAŻNIEJSZE NUMERY:

 Policja – 112 / 997

 Niebieska Linia – 801 120 002

 Telefon dla seniorów – 22 635 09 54

➤ *Kontakt telefoniczny jest często pierwszym i najłatwiejszym krokiem dla osób starszych w sytuacji przemocy – umożliwia uzyskanie pomocy w sposób anonimowy.*

SKALA I CHARAKTER ZJAWISKA

Wraz ze starzeniem się społeczeństwa rośnie ryzyko występowania przemocy wobec osób starszych.

Najczęściej przybiera ona formę przemocy psychicznej i ekonomicznej, obejmującej m.in.:

- izolowanie od otoczenia,
- ograniczanie samodzielności,
- przejmowanie środków finansowych,
- zmuszanie do podejmowania niekorzystnych decyzji majątkowych.

Często dochodzi również do zaniedbania podstawowych potrzeb życiowych.

Sprawcami przemocy są najczęściej osoby najbliższe, co znacząco utrudnia ujawnienie problemu.

➤ *Badania wskazują, że choć skala problemu jest duża, to statystyki dotyczące przemocy wobec seniorów są często zaniżone, co wynika z niechęci osób starszych do ujawniania nadużyć oraz ich zależności od sprawców przemocy.*

PODSUMOWANIE

Przemoc wobec osób starszych jest złożonym problemem społecznym, wymagającym skoordynowanych działań prawnych, instytucjonalnych i społecznych.

Dostępne środki ochrony – takie jak procedura „Niebieskiej Karty”, zakaz zbliżania się czy nakaz opuszczenia mieszkania – pozwalają skutecznie reagować i zwiększać bezpieczeństwo osób doznających przemocy.

Warunkiem ich skuteczności jest jednak aktywne reagowanie oraz wsparcie ze strony otoczenia.

Pamiętaj, że:

- Reakcja jest kluczowa → nie czekaj!
- Prawo daje realne narzędzia ochrony
- Wsparcie otoczenia ma ogromne znaczenie

kpg@kancelariakpg.pl

26-610 Radom, ul. Sienna 15
tel. (+48) 48 377 80 30
www.kancelariakpg.pl